

Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo vabi k oddaji povzetkov prispevkov za tematsko številko z naslovom *Odprta znanost v Sloveniji in svetu*, predvidenih za objavo na začetku 2021

Odgovorna urednica: Danijela Tamše. Gostujoči urednik posebne številke: Janez Štebe.

Vsebinska področja

Izhodiščna ideja nastajajoče tematske številke je kritično ovrednotenje različnih vidikov odprte znanosti s poudarkom na raziskovalnih podatkih. Tako EU Komisija kot Vlada RS imata priporočila glede deljenja podatkov. Leta 2015 je Vlada RS sprejela *Nacionalno strategijo odprtega dostopa do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov v Sloveniji 2015-2020 5* (dalje Strategija), leta 2017 pa tudi *Akcijski načrt izvedbe nacionalne strategije odprtega dostopa do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov v Sloveniji 2015-2020 6* (dalje Akcijski načrt), ki določa aktivnosti in ukrepe za doseg ciljev strategije in identificira ključne deležnike na tem področju.

Spodbuda za predlog tematske številke izhaja iz sodelovanja pri [slovenskem vozlišču](#) *Research Data Alliance* (RDA). Poldrugo leto trajajoč projekt vzpostavitve takšnega vozlišča, ki ga znotraj razpisa [RDA EU 4.0](#) izvaja koordinacijska skupina pod vodstvom Arhiva družboslovnih podatkov, je bil zasnovan kot podpora uresničevanju Strategije in Akcijskega načrta. Projekt se loteva izbranih področij z mreženjem izvajalcev posameznih aktivnosti in z njimi povezanih skupnosti od spodaj navzgor. Glavni poudarki projekta, okrog katerih so se izoblikovale ožje delovne skupine, so usklajevanje področnih in splošnih infrastrukturnih podatkovnih storitev, usmeritve slovenskih znanstvenih revij pri priporočilih za navajanje in dostop do raziskovalnih podatkov v povezavi s članki, ter pregled in povezovanje storitev za svetovanje in usposabljanje za ravnanje s podatki in njegovo načrtovanje po ustanovah in znanstvenih področjih.

V ta sklop sodijo predlogi prispevkov, namenjenih prikazu aktivnosti vozlišča RDA in odziva posameznih mrež ljudi in ustanov, ki so pri tem sodelovale. Sem sodijo poročila in zaključki dela skupin RDA, tako teh znotraj RDA vozlišča Slovenije kot globalnega RDA. Za tematsko številko iščemo zlasti prikaze zgledov in predlogov, ki naslavljajo reševanje kulturnih, družbenih, organizacijskih in tehničnih zagat in problemov v povezavi z raziskovanjem, podatki in odprtim dostopom. Prikazi pristopov, priporočil, orodij in zaključkov, izhajajočih iz aktivnosti v povezavi RDA, naj vsebujejo predloge in primere možnosti implementacije, pozivamo pa tudi k oddaji prispevkov, ki bi zajeli širšo problematiko odprte znanosti, produkcije vednosti in dostopa do nje. Predlagane teme so:

- Znanstvene revije in raziskovalni podatki, vprašanja reproduktibilnosti in transparentnosti, širše koristi za znanost in javne koristi od dostopa do podatkov, zaupanja javnosti in znanstvene skupnosti.
- Vprašanja glede znanstvenega publiciranja v povezavi z dostopom do podatkov, posebnosti področnih konceptov podatkov in virov posameznih znanstvenih disciplin ipd.

- Vzpostavljanje identitete podatkov kot publikacije, stalni identifikatorji, citiranje in mreže povezav stalnih identifikatorjev (PID) različnih entitet. Terminološki in konceptualni problematični vidiki »podatkovne objave«, vključno s pojavom podatkovne revije.
- Ekosistem podatkovnih storitev, tako področnih kot splošnih in njihovih skupnostnih povezav ter paradigmatičnih posebnosti, ali pa v povezavi s tipi podatkov, mali raznoliki podatki (»long tail«) ter »veliki podatki«, kriteriji FAIR podatkov in drugi kriteriji za presojo delovanja storitev in njihovo vzpostavljanje zaupanja.
- Ovrednotenje uresničevanja Strategije odprte znanosti in Akcijskega načrta in predvidevanja nadaljnjega razvoja odprte znanosti v Sloveniji in svetu.
- Kultura deljenja podatkov, pravičnosti in egoistični interes monopolizacije podatkov, neenakost v znanosti, vprašanja financiranja znanosti v povezavi z javnim interesom in javnim dobrom v nasprotju s stroški, pravičnostjo in strahovi in problemi izkoriščanja vloška raziskovalca, navade deljenja podatkov z različnih vidikov.
- Načrti ravnanja z raziskovalnimi podatki, orodja, podpora, usposabljanje ter primeri uvajanja orodij za delo s podatki za večjo preglednost in ponovljivost.
- Sistemi vrednotenja znanosti in nagrajevanje sodelovanja pri odprti znanosti in različnih drugih prispevkov razen publikacij, vrednotenje in recenziranje podatkov, alternativne baze revij, problematiziranje točkovanja, kvantifikacije znanosti ipd.
- Vprašanja dostopa in razpolaganja s podatki staroselcev, etničnih in družbenih manjšin, ljudi na poti ter njihovih preveč, premalo ali pristranskih reprezentacij etc.
- Pojavi podatkovnega »fevdalizma« in »kolonializma« na primeru (kmetijskih) podatkov po svetu.
- Komercializacija podatkov množičnih spletnih medijev ter javni interes za dostop, različni etični in pravni vidiki dela s podatki in pri tem upoštevanje perspektive tistih, o katerih so podatki, ki zbirajo podatke, problematiziranje zlorab podatkov lastnikov portalov in njihovega razpolaganja s podatki brez upoštevanja pričakovanih udeležencev.
- Dileme deljenja in dostopa do občutljivih podatkov, ki lahko razkrijejo kriminalna dejanja ali dejanja, ki so na robu legalnosti, npr. pri raziskovanju kriminalnih skupin, tihotapskih mrež, žrtev vojnih zločinov.
- Jezikovne omejitve znanstvenega publiciranja, prevlada angleščine kot *lingue francae*, zahodnocentričnost raziskovalnih politik in uveljavljenih epistemologij.
- Položaj skupnostne, »državlanske« znanosti in vednosti, »podrejene« (Foucault), »nomadske« (Deleuze in Guattari) vednosti.

Prispevki naj težijo k argumentirani, konceptualni, transdisciplinarni predstavitvi, dobrodošle so študije primerov, izogibajte se preveč tehničnemu predstavljanju.

Vabimo dvojce vrst prispevkov:

- a) Prispevke, namenjene pregledu, prikazu aktivnosti in seznanjanju širšega kroga zainteresiranega bralstva z dogajanjem in stanjem določenega področja; in pa

- b) kritične študije primerov in praks posameznih disciplin, tipov podatkov, z njimi povezanih skupnosti in akterjev ter predloge za transformacijo obstoječih in privzetih modelov v smeri odprte znanosti.

Pričakovana dolžina prispevkov je od 30.000 do 45.000 znakov s presledki. V to ne štejejo povzetki, priloge in seznam literature.

Povzetki

Povzetke predlogov prispevkov v dolžini od 100 do 200 besed in kratek biografski opis pošljite v presojo urednikoma do **25. maja 2020**, na naslova janez.stebe@fdv.uni-lj.si in [danijela.tamse@gmail.com](mailto:danjela.tamse@gmail.com).

Rok za oddajo besedil: do **25. oktobra 2020**.

Prispevki naj bodo oblikovani v skladu z navodili avtorjem/avtoricam, ki so dostopna na: <http://ckz.si/navodila>.